

A Feszty-szaloni társalgás
 a Petőfi Társaság dísztermében
 1903. március 15.

Tolnai Ákos
 gr. Teleki Domokos Morelli Bródy Sándor
 Bezeviczy gr. Bánffy Györgyné
 Albert Richl Gyuláné
 Emma Kozser
 Ujlalussy pléb.
 Bezeviczy Albertné
 Bukovinszkyne
 Hegyessy Mari
 Teleszky János
 Malonyay Dezsóné
 Ordlányne
 Nagy Ibolyka
 Pekár Gyula
 Vizváry Vizváryné
 Nádai Vizváryné
 Ferenczy Ferenc
 Baró Saslay Imre
 Rippl-Római
 Kisdos Teleki Sándor
 Márkus Veszti J.
 Emma

A Feszty-szaloni

Irta: **Pekár Gyula**

Hogy mért épp én írom a magyarázó sorokat ehhez a képhez? Első sorban azért, mert a magnéziummal dolgozó fényképész ortvámadása véletlenül és indokolatlanul épp engem helyez a kép előterébe... amint látják, mind komikusan hunyjuk le a szemünket a lobbanás pillanatában s én szinte még most is hallani vélem a felejthetetlen háziúr, a fotografust kalauzoló Feszty Árpád barátunk efeletti kacaját a masina mellől. Szívből szívbe esendülő, széles skálájú, hatalmas kacaj, csupa kedély, melegség, életöröm, zsenialitás... mellette a királynői termetű, méléző Fesztyne nevet s mögöttük a dolgozószobájából nesztelenül lelopózkodott Móríc bácsi mosolyog csöndesen. Fenn az a híres dolgozószoba, fenn az emeleten a szaloni felett s a ház nagy halhatatlanja bizony csak nagyritkán jön elő álmai bűvös barlangjából. De ma lejött Jókai, hogy isteni nézésű kék gyermekszemeivel, mint Aladdin lámpásával ránkvilágítson kissé. Csak persze ne adj Isten, hogy a masina elé állítsák őt, azért marad így hátul! Régesrég, édes szép emlékek, melyek most mind kigyúlnak bennem, most, hogy az az isteni kék szempár már a Petőfi ikeresilágává lett ott fenn a magyar glóbus magyar egén. Mert ha a Fesztyék magyar kultúrtörténeti érdeme is az a felejthetetlen szellemi pompájú irodalmi és művészeti szalon, azért velük együtt mind érezzük mi, hogy onnan az emeletről a Jókai szelleme lebeg felettünk s hogy a magyar ezeregyéjszaka ama mágusi műhelyéből a Jókai „emberiségének“ a csudás alakjai szállnak le közénk s teszik csak annál delejesebbé és sziporkázóbbá a társalgás levegőjét. Régi szebb és

boldogabb idők... ma e híres szalon a Petőfi Társaság Házának a díszterme s ott, ahol a kép lakomás asztala fehérlik, ott ma a márciusi szabad sajtosok tonnás vasalkotmányára trónol, — de én valahányszor e szent ereklyékkel teli múzeumba belépek, azért mindannyiszor magyar szeretettel és hálával gondolok a mi nagy Árpádunkra s az ő szalonteremtő zseniális feleségére.

Irodalmi szalon? Amily könnyű fejlődésű, természetesen valami ez a nyugaton, főként a Mesdames du Deffand, Geoffrin és De Lesaniasse francia világában, oly nehéz feladatnak mutatkozott ez mindenha nálunk. Tán azért, mert mi igazában sohse mentünk által az udvariasság XVIII. századbeli nagy iskoláján; a magyar daliás és gavallér, de nem tehet róla, ha — valami távoli ázsiai basaösztön hatása alatt — az „asszonyi fecsegésnél“ mégis csak jobban érdekli őt a maga úri véleménye és érzése, óh, tiszteli a magyar a nőt, p. o. a feleségét, de főként azért mert az ő felesége s mert ekként alkatrészévé vált az ő úri önérzetének. Ezenkívül alapjában nem nagyon kíváncsi a nő lelki világára, nézeteire, társalgására. Teher neki, nincs a vérében az etikett. Ebéd után, mikor a nyugati ember szelleme bizonyos lendülettel nyílik ki a nők mellett, ebéd után a magyar ember jobban szeret férfikkal adomázni, iddogálni, kártyázni, politizálni. Ezért nincs igazi szalon nálunk, ezért vannak nálunk inkább csak aféle ideiglenes természetű szalon-utánpótlások: politikai vagy kártyás összejövetelek, vagy... leányos házak, ahol, ha a leány férjhez megy, legott becsukják a boltot... Mi, akik megéltük, tudjuk, hogy milyen nehezen lehetett *bureau d'esprit*-t teremteni nálunk. Kezdte *Beniczkyne Bajza Lenke*, folytatta csudás sikerrel a lelkes és fá-

radhatatlan Wohl Janka, ki a maga szegénységében, szűk kis lakásában Liszt Ferencsel, Hubayval, Justh Zsigmonddal, Vay Péterrel oly ragyogó szalont tudott teremteni s befejezte a boldogabb békeidő ez evolúcióját Fesztyné a maga hatalmas méretű társadalmi alkotásával. Ime itt a Fesztly-szalón egy sarka. Fenn a falon az Árpád mester híres triptychonja s alatta a vendégek. Balról Emmer Kornél, Berzeviczy Albert, a fiatal Teleki Domokos, Tolnai Ákos, a szakállába mosolygó Morelli mester, majd tovább Bánffy Györgyné, Berzeviczy Albertné, Bródy Sándor, Ujfalussy plébános, felette Teleszky, alatta Malonyayné, — az asztalnál hátul Hegyessy Mari, Nagy Ibolyka, felettük Vizváry, Vizváryné, Náday, odább báró Szalay Imre, Ferenczy Feri, előtte Rippl Rónai, mellette Kardos festő, Teleki Sándor, Márkus Emma, Vészi József, — legelől jobbra tölem Ordódy és Riekl Gyuláné . . . És a többiek? Hol van Herczeg Feri? Ó fenn a Jókai dolgozószobájában asszisztál az öreg Vadnay Károlyal incselkedő Gyulai Pálnak. Olympusi kényes jelenet! Mikor a fényképezés után lassan felballagunk Móric bácsival az emeletre, a szelid halhatatlan magához inti Herczeget s valami soha el nem felejthető bájosan gyermetes büszkeséggel mutat műveinek az óriási könyvtárára. Hozzánk fordul és sugja: „Lássatok, ezt csináltam, ennyit írtam én, ti most folytassátok és tegyetek túl rajtam! . . .“ De figyelmünk csakhamar a Gyulaiék vitája felé fordul. Ott a dolgozószoba másik végében hangosodik a szó; Gyulai bácsi ugyancsak „kedélyesen“ marja és eszi az ildomos és menekülni nem tudó Vadnay Károlyt. Végigveszekszik az egész XIX. század magyar irodalmát, már Bajzánál tartanak . . . Jézusom, mikor érnek el a jelenkorhoz?! Hát azért mégis elérnek ahhoz a jelenhez. Ugy hajnalban öt óra felé. Akkor mi vagyunk az utolsók, akik a vendégszerető házból az udvarra lépünk. Fölségesen enyhe, koratavaszi hajnal, — a testes öreg Vadnay fellelegzik s a „Fővárosi Lapok“ régi ildomoságával menekülne. Szól Gyulaihoz:

— Önnek nincs igaza. De én önnel való vitámat felfüggesztem . . . —

— Hohó, — dévajkodik a kis Gyulai bácsi, — nem oda Buda! Azt a vitát én most itt önnel végérvényesen eldöntöm!

— Most? Itt? És imhol hogyan óhajtja e döntményt?

— Hogyan? Versenyfutással! Igenis: versenyfutással, uram! Versenyfutok a tekintetes úrral innen Móricéktól a Bajza-utcán végig, egész az Andrássy-útig . . .

— Ön elménckedik, Gyulai úr . . . ?

— Dehogy is! Rajta, tessék, indítsa potrohát a tekintetes úr! Majd ez az izé . . . Dodó főhadnagy (már mint én!) lesz a pályabíró, fusson előre, öcsém, az Andrássy-útig . . .

— Futok . . .

Szegény jó öreg Vadnay Károly ugyan ámult: ilyen nem volt benne a Sasku Károly „Illtanában“, se az „általános“ se a „részleges illtanban“. De hát indulni kellett.

— Rajta, tekintetes úr! És fogadok, hogy legyőzöm az ön potrohát . . .

Indultak. Micsoda kedvesen komikus verseny! És a kis Gyulai bácsi győzött. De akkorra az Andrássy-úti rendőr is érdeklődött már, én hessegettem el . . . Régi szebb, boldogabb idők! Oly kevesen vagyunk már abból a szalónból, — és e kevesek nevében egy hálás kézcsókkal hódolok az Árpád özvegyének . . .